

képpen érdekes nyilatkozatokat olvashatunk. És az ital. Változatos képet kaphatunk a kötetben a Mai Magyar Pimodánról: bor, sör, vodka, pálinka a kedveltségi sorrend. Egy-egy említéssel szerénykedik a konyak, a fröccs és a Cola. Bertha, úgy látszik, nem akarja, hogy e téren csorbát szenvedjen a hagyomány: minden esetben közli, mi volt a faggatási szertartás áldozóvize. Áhítata olykor már-már modorosnak tűnik, de ez is jellemzi a Mai Magyar Pimodánt: ki mit iszik...

Hiba lenne, ha „pannon kötetnek” neveznénk ezt a portrékönyvet, hiszen nyír-ségi és pesti származású szereplője is van. Az azonban vitathatatlan, hogy Pécs és a *Jelenkor* vonzaskörében induló vagy élő alkotók szerepelnek benne túlsúlyban (szám szerint tizenketten). „Ha egyáltalában van valami kívülről ható, rendületlenül makacs motiváló erő az ember életében, az éppen a táj: a természeti és az emberi” — mondotta egy az Élet és Irodalomnak adott interjújában *Csorba Győző*. „Nem mindegy, hogy hol lakunk. A költő építi a világot, a világ építi a költőt” — vallja a kötetben *Takáts Gyula*. De nemcsak a költőt építő táj dicséretét találhatjuk a kötet lapjain, hanem a költőket-írókat önzetlenül segítő embereket is: *Csorba Győzőét*, *Tüskés Tiborét*, *Pákolitz Istvánét*. És ez így van rendjén.

Bertha Bulcsu kötete — helyenkénti modorosságai ellenére is — kitűnő írói teljesítmény. Méltán tarthat igényt mindazok érdeklődésére, akik kíváncsiak rá: milyen meztelenül a király? (*Szépirodalmi*, 1972.)

MERÉNYI VARGA LÁSZLÓ

TÉKA

MAJTÉNYI ERIK: HÉT NAP A KUTYÁK SZIGETÉN

A bolyongás ősi élmény. Valaha borszongva, de gyönyörűséggel olvastam Ió útját Aiszkhülosz Leláncolt Prométheuszában, s azóta, valahányszor kezembe veszem e művet, érzem, hogy Ió kényszerű hányattatása legalább annyira vezet a görögség képzeletvilágába, mint a mesés keletre.

Olvasson Majtényi Erik útirajzát. Az ő bolyongása — a XX. században élünk — a felhők felett kezdődik: lökhajtásos repülőgépen kel útra. „... a Kárpátok elmaradtak, nem is tudom, hogy Románia fölött vagyunk-e még, vagy már Magyarországon... Bal kéz felől, mint szirtek a habtarajok közt, alacsony hegyek tűnnek föl... lehetnek a tiroli, de akár a svájci Alpok is.” Az utazás célja a Kanári-szigetek, Las Palmas, és valamilyen kongresszus, de hogy milyen kongresszus, nem fontos. Hősünk ugyanis költő, nem bürokrata. Mit neki a fontoskodó össze-

búvás a füstben, géptolmácsok érdektelen lamentálása közepette, mikor a gomerai fütybeszéd után nyomozhat, vagy a guancókról értekezhet, a sziget őslakóiról, akiknek véreben pun, berber, hettita, föníciai ősök ölelkeztek össze, hogy a normann és spanyol hódítókkal részben egymást pusztítva, részben elkeveredve, kialakítsák a lakosság mai arculatát a Kutya szigeten.

Mit láthat e földön a XX. század költőfia? Ió a Leláncolt Prométheuszban a hajukba kígyót fonó Gorgók, griffek, egyfogú, közös szemű hatyúlányok közt bolyongott, ezeket látta bele a keleti táj ismeretlenségébe. Majtényi Erik „Nyugat-India kapujában” a sziklák színéről szól megbabonázva, melyek a más bolygókon játszódó fantasztikus filmek tájait idézik. „Csak az autósztrádat kellene kiiktatni a képből, no meg egy kissé szelektálni — nehogy túlzottan és valószerűtlenül fantasztikusnak tűnjön a táj.” Íme a modern ember képzeletvilága, amint arcához idomítja a látványt, s miköz-

ben a pálmafák neonscipkés lombjai alatt, bazárok, szállodaköltemények, egyiptomi piramist, majd kínai tornyot idéző épületek közt kóborol: az Atlanti-óceánon, lába alatt vesztegelnek a NATO csatahajói.

A Kanári-szigetek egy darab különös Európa—Afrika partjainál. Ahogy Majtényi Erik bemutatja, az ember állandóan ráismerni vél e messzi földre. A szikla alagutakra, vörös földekre, a kősvatagok közt magányosan árválkodó futballkapura, a Bach-zenére táncot lejtő kasztanyettáncosnőre, s az idegent bölcs-ravaszul bővlijukkal becsapó síhederekre. „A jó öreg bácsikák a kiskocsmában a söntésnek könyökölve iszogatják a zöldes nem-tudom-micsoda féldecit,” egy asszony érthetetlen buzgalommal dörzsöl negyedórán át egy szintiszta műanyag mappát a színház lépcsőjén guggolva, a mellékutcában egy kreol arcú nő lármázik, miközben egy férfi jókat húz seprűvel a fejére: Majtényi Erik otthonosan mozog ebben a világban, szeme a milliónyi villanás közül kiválasztja magának a lényegest. S a fenti esetlegességek végül olyan képpé állnak össze, amivel semmi földrajzkönyv, vagy statisztikákkal tűzdelt bedekker sem érhet föl.

Elmúlik a hét nap véletlen bolyongásban, s Majtényi Erik olyan eleven, látomásokkal teli nyelven szól, hogy észrevétlenül leszünk útítársai a Kutyák szigetén. (*Kriterion, Bukarest, 1971.*)

PALOCSAY ZSIGMOND: NÁDIRINGÓ

Előbb azt hittem, hogy a szerző prózát ír horgászkalandjairól, aztán meg tudni véltem, hogy filmet perget vibráló szemem előtt: olyan hirtelen vágja a mondatokat, váltja a helyszíneket, s mossa egymásba a szereplők arcát. *Palocsay Zsigmond horgászbottal a kezében filmet ír: valóban különös műfaj. Persze hamar rájövök, hogy csak előítéleteim miatt botladozom a könyv első lapjain;*

így jó, így igaz ez az úti-élménybeszámoló, ahogy van. A táj, az élmény alakítja a műfajt: lehetsz foglalkozósodra nézve bárki, ha beleveszed magad egy kunyhóba a nádas kellős közepén, s lesed a kelő napot, a szűnyögök szeszélyes seregét, vadmadarak húzását, s közben jókat húzol a lipován pálínkákból s egyéb rejtélyes felhajtánivalókból, és mindenekfölött: megérezed a feszülő damil végén a hal húzását: költő leszel, s ha eddig is annak minősítettek, végre magad is elhiszed, hogy az vagy.

A tizenhetedik lapon kezdek megbárátkozni Palocsay Zsigmonddal. Tetszik az a mozdulata, ahogy a kis hajón válláról leemeli a Nagy Népit (ahogy pálínkásdemizsonját becézi), és tölthetőni kezd a csöppet sem húzódozó matrózoknak, élükön persze a kapitánynak és az útítársaknak, akik szintén nem tudnak elzárkózni az ilyen örömtől, még a kedves doamnák (hölgyek) sem.

És innen már felszabadultan, műfaji bölcselkedések nélkül olvasom végig a könyvet, egészen a 94. lapig, s csak ott veszem észre szomorúan, hogy nincs tovább. De addig is 80 oldalon át vérbeli kalandokban van részem.

Mindenekelőtt: négy szemközt a természettel, napfényvel, halakkal, madarakkal. Másfél méteres csukák krodiltorka bukkan elő a vízből, pisztirángok, pérek és naphalak sütkéreznek a víztükörben. Jégmadarak, nagykoák, szárcsák kapnak szárnyra a nádasból, s jócskán hullanak is alá a szorgos puskák működése nyomán. Nagy evések, ivások szemtanúi is lehetünk e könyv lapjain, s a természetbe feledkezett emberek kedves élcelődésével mosolygattat örökké az író. Békében, barátságban, szinte vagyonszegységben élnek itt a több nyelvű emberek.

Érdekes, műfajtalán könyv a Nádiringó. Lapjain erdélyi magyar költő vall a Duna-delta vidékéről: Európa délkeleti partjairól. (*Kriterion, Bukarest, 1971.*)

SZEPESI ATTILA